

Kiss Ilona

KÖNYVMŰVÉSZELET ÉS MŰVÉSZKÖNYVEK

Maczó Péter

Jól tudjuk, a könyveket nem csak olvasva lehet szeretni. Tartalom és forma hosszú és különös utakra csábíthatják a tervezőt.

Legutóbb októberben találkoztunk. Mondhatni hagyományosan, a Frankfurti Könyvvásáron, ahol saját munkáidat állítottad ki...

• Tízéves évfordulója lesz annak, hogy a Buchmesse-n kiállítottok. Az európai városok közötti művész csereprogram keretében jutottam el Frankfurtba. Indulásom alapja a Galerie Brummében rendezett ösztöndíj beszámoló kiállítás volt. Segítőkések voltak, a javaslatuk alapján kezdtem bele, hogy a vásáron is bemutassam a könyveimet.

Először kapcsolatokat építettem. Nagyon nehéz volt, nem csak az adminisztráció, a nyelv elsajátítása is része volt ennek. De meg kellett próbálnom.

1996 ősze volt, körülnéztem a könyvvásáron, és már akkor vittem néhány könyvet a zsebemben, amit rögtön átvett

Pannónia dícsérete

Janus Pannonius 2001. művészkönyv, Nr: I-XXVI, 1–39, szitanyomás pergamenen és Fabriano papíron, 28,2x18,5x2,5 cm, fadobozban: 30,2x20,5x2,5 cm a Magyar Nemzeti Könyvtár, a Miskolci Galéria gyűjteményében

egy galéria és azonnal kiállított. 1997-től egyénileg kezdtem szerepelni, a Galerie Brummeval is megmaradt a jó kapcsolat, a vásár idején mindig a főterre néző kirakatokba tették a könyveimet. Az ösztöndíjas egy hónap azóta is kamatozik.

Rendszeresen jelen vagy.

• Évente újra meg újra kimegyek. A könyves közönség egy része már jól ismer, felkeresnek és kiállításokra hívnak, megbízásokat kapok és vásárolnak is tőlem: a Gutenberg Múzeum, a Klingspor Múzeum, a Bayerische Staatsbibliothek.

Minden évben van egy téma, amit a könyvvásár hirdet meg, és én felvállalom...

1999-ben Magyarország volt a díszvendég. A németek javaslatára én lettem a magyar művészkönyv kiállítás kurátora.

Könyvművészeti szakon végeztem a Typo-grafikai tanszék hallgatójaként...

• Igen, a diplomamunkám egy Juhász Ferenc-kötet volt. Később szabadúszóként dolgoztam a Láng Kiadónak, a Móra, a Tevan, a Gondolat Kiadónak. Néhány könyvmunkám szere-

pelt a Világ Legszebb Könyvei kiállításán Frankfurtban. Nagy büszkeség volt! Sőt, 2000-ben a nemzetközi zsűribe hívtak zsűrornak! Előtte Szántó Tibor, Haiman György, Kass János, Lengyel János közreműködött ezen a poszton.

Sok tipós munkát végeztem: plakátot az Operaháznak, prospektust az Alföldi Nyomdának, hirdetési grafikákat a Werkstudiónak Bécsben, cégarculatot a Láng Kiadónak, részvényt a Népszabadságnak és a Láng Kiadónak. Terveztem logót, árucímekét, de főként száznál is több könyvborítót készítettem az eltelt évtizedekben. Kevesebbet illusztráltam, ám maga a könyv végig nagyon fontos maradt nekem, sőt mára szimbólummá lett.

Mikor találtál rá erre a dologra, a művészkönyvre?

• Talán 88–89 táján? Már sok volt a megrendelésre végzett munka, állandóan sürgettek, nem volt időm a téma megismerésére, átélésére, feldolgozására. Tornyosultak az asztalom feladatok. Úgy éreztem, szeretnék valami olyat csi-

nálni (már nem csak a fiók számára), amiben több örömet lelem.

Kitettem az asztalra azokat a kiadványokat, amik megjelentek, és összeadtam a számokat, miért mennyit kaptam, és akkor úgy láttam, nem éri meg. Ez a hajtás nem: kilenckor már az asztalnál ültem szórópisztollyal a kezemben, és este tízkor álltam fel onnan.

Csináltam hát egy festett könyvet. Csak magamnak: az éjszaka könyve. Egy hosszú papírtekerésre festettem, majd leporellóvá hajtogattam. Folyamatában az illusztrációk egy motívuma mindig átköt a következő oldalra, és tovább... egy Buñuel-film epizódokból álló szerkezete volt a szellemi előképe ennek az első könyv-

Gyoma

2002. színezett frottázs, 30x28cm

Vad szívem – Szergej Jeszenyin 2003. művészkönyv, Nr: 1–8, karton, vászon, skiccpausz, frottázs, akrilfesték, 28x20x1 cm

A lélek kapui

2001. művészkönyv, Nr: 1–6, vegyes technika megdolgozott papíron, 20x18x1,5 cm a Bibliothèque Forney Paris, a székesfehérvári Szent István Király Múzeum gyűjteményében

Fulviáról – Balassi Bálint
2004. művészkönyv,
Nr: 1-10, linómetszet, 25x20x1 cm,
dobozban: 27x21,5x2,2 cm
a békéscsabai Munkácsy
Mihály Múzeum gyűjteményében
Bartók
2006. művészkönyv, Nr: 1-20,
litográfia, szita, 14x18x1 cm
a Bibliothèque Forney Paris
gyűjteményében

Hogy Juliára találá
– Balassi Bálint
2004. művészkönyv, Nr: I-IV,
vászon, vegyes technika,
5,7x8x1,5 cm,
dobozban: 17x8,7x2 cm

nek. Nagyon szeretem, még mindig megvan!

Aztán egy spanyol kurátor felkeresett, látta a munkám, és csak annyit mondott: Ilona – Espagna! Meghívtak Barcelona mellé egy három hetes ösztöndíjra. Ott tapasztaltam meg, milyen nehéz egy új helyszínen dolgozni, idegen kollégák között élni. Persze azért fantasztikus volt! Minden megváltozott. Sokkal szabadabb lettem, erőteljesebben grafikáztam és festettem, a könyvet is szabadabban értelmeztem.

Voltak azért még kifutó megbízásaim: egy bécsi sorozat, a Láng kötetei, de egyre inkább a

művészkönyv felé fordultam. Őszintén szólva a szabadság mellett azért ez egy nehezebb helyzet, anyagilag is. 1994-ben francia állami ösztöndíjat kaptam, így több hónapig távol voltam.

És nem felejtettek el?

- De igen, a megbízók gyorsan felejtenek. Igaz kevesebb, de néhány nagyon rangos munkám volt időközben. Az OSZK díszalbum, a Gödöllő fotóalbum, a Zsolnay épületkerámia. Tehát nem bántam semmit: a művészkönyvekkel foglalkoztam sokat.

1993-ban alakultunk meg: a

Magyar Művészkönyv Alkotók Társaságának alapító elnöke lettem. Egy idő után a mindennapi pályázás, a költségvetés, nyilvántartások és adminisztráció kicsit sok volt, ezért átadtam másnak. Ma már csak egy-egy kollektív programot szervezek, így például 2006-ban az OSZK-ban a *Múlhatatlan Könyv* című sikeres művészkönyv szeregszemlét.

Ez azért már nagyon képzőművészet.

- Amiket mostanság csinállok, azok sokszorosított grafikai eljárással készült művészkönyvek: kis sorozatok néhány példányban. Így egy példány megmaradhat nekem is, nagy örömmre, mert mindegyik a szívemhez nő. A technikai sokféleség, a tipográfusi tudás, mint bázis egyformán fontos ebben a folyamatban.

Itthon hogy van ez?

- Vannak gyűjtőim itthon is. Múzeumok, könyvtárak, intézmények és magánszemélyek. Persze a német piac nyelvileg is nagyobb, Európa nagyobbik fele. Kéttornyú templom, vagy három lábbon állás szoktam

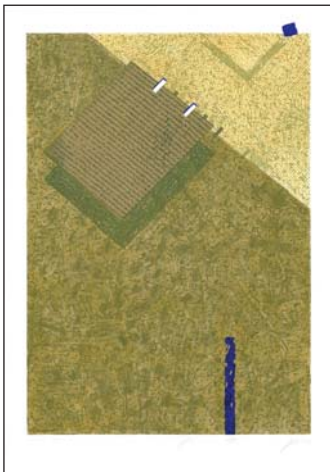
La Pluie
2002. művészkönyv, Nr: 1-50,
frottázs, ofszetnyomás
Primera papíron, 14,5x13 cm
a Fdl gyűjteményében
Mozart
2006. művészkönyv, Nr: 1-20,
litográfia Fabriano papíron,
16x20,5x1 cm
Kávé-könyvecske
1997. művészkönyv, Nr: 1-20,
írógép, linómetszet kávé filteren,
egyedi kötés: vászon, bőr,
márványpapír, 17x11x1 cm
a Bibliothèque Boulogne, a Vis
à Vis Marseille gyűjteményében...

Szóváltás – Kányádi Sándor
2001. művészkönyv, Nr: I–IX,
1–29, szitanyomás
pergamenen és Fabriano papíron,
egyedi kötés, 29x18x1 cm
a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
gyűjteményében

Mélyben gyűlik a felmagasodó
1996. szitanyomat Fabriano
papíron, Nr: 1–35, 100x70 cm,
a Körmenyi-Csák gyűjteményben

Teatime
2003. művészkönyv, Nr: 1–14,
írógép, linómetszet teafilteren,
egyedi kötés: textil, bőr,
márványpapír, 7x13x1 cm
a baseli Universitätsbibliothek
gyűjteményében (alsó kép)

A könyvnél maradandóbb tervezőgrafikát nehéz találni. Szerencsés esetben a külső és a tartalom egyaránt nemes.

- Amilyen igénnyel az ember nekikezd. De nem szabad a megbízást lebecsülni. Egy ruha-címke is fontos – mondta a Finta annak idején. Igaza volt. Borcímkét, vagy gyógyszerreklámot ugyanolyan igénnyel kell megoldani. Bizony voltak ilyen megbízásaim is, nem bánom, jó iskola volt.

Franfurtban vettem észre, mi-csoda paradicsom ez a művész-

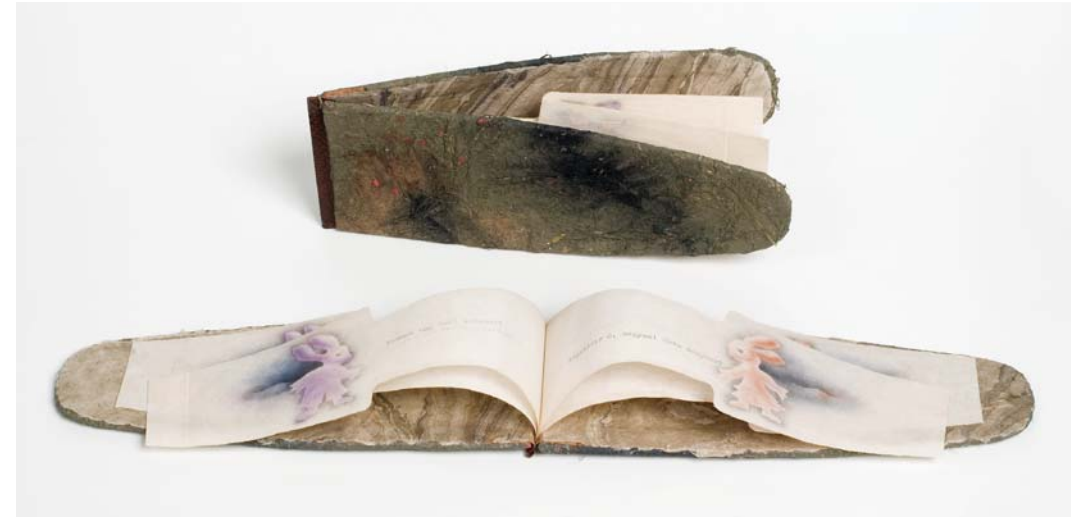
könyv! Ott kint döböntem rá, hogy voltak ennek magyar képviselői is: Lakner László, itthon Galántai is csinált ilyeneket. Ez egy szép felismerés volt.

Örülök, hogy a kezdeti könyv objektoktól, amelyek jobbára szép vizuális közlések voltak, a kis példányszámú, igazi művészkönyvekig jutottam. Ilyen a Kávékönyvem, vagy a Tea-filter könyvecskéim, az Esőkönyv, amelyeknek a szövegét is magam írtam. Egy hétköznapi kis történet, amelyben valódi helyszínek nevei jelennek meg.

Forma és funkció különös találkozásai ezek. Szimbolikusan a kávéházak – az emberek közötti kapcsolatok helyszínei.

A bázeli egyetemi könyvtárba is került néhány példány, a párizsi Forney gyűjtemény, a Boulogne-i könyvtár is vásárolt és kiállított ezekből.

Itthon a Nemzeti Galéria is vett tőlem, az Országos Széchényi Könyvtár, a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, a Petőfi Irodalmi Múzeum, a Kner Múzeum és a Miskolci Galéria is.

Nagyjából, azt hiszem, boldog vagy. Szerencse kell a sikerhez, és úgy érzem, sikeres vagy. Nem csak az elszánás, a tehetség, de munkáid is ezt mutatják.

- Részben. Én tálcán nem kaptam semmit, a családban nem volt ilyesmi korábban, meg is ijedtek, hogy én könyvtervezést szeretnék tanulni! Úgy hiszem, szerencsés csak az lehet, aki bármely pillanatban kész a szerencsére. Ha nem viszek magammal rögtön könyveket, ha nem kezdek el azonnal németül tanulni... iszonyú szorgalommal álltam neki.

A francia után már jól elboldogulok a némettel is. Emlékszem, mindenki nevetett rajtam, amikor a francia leckéimet irkáltam a suliban, még a diploma évében.

Amikor Párizsban voltam ösztöndíjas, Klimó Károlynak volt kint kiállítása. Út közben a megnyitóra vettem neki egy ceruzát ajándékba. Örültünk egymásnak. Akkor azt mondta, amikor megérkezik az ember Párizsba, s valakinek képzelet magát, megsértődik, ha nem ismerik. Akkor már jobb, ha inkább úgy jön,

mint egy ismeretlen. Úgy boldog lehet.

Örömmel végzem a munkámat. Remélem, hogy ez a könyveimen is érezhető. De a tervezés mellett számos fontos, nem szorosan vett alkotói feladatom is van: minden alkalommal makkettet készítek, tárgyalok a kivitelről, a papírról, a technikáról, az árakról. Kalkulálgatok. És elkészül a következő kis könyvem, idén egy francia szerző kéziratának első kiadása...

De ez így teljes és természetes.

Teaház a Nyúlhoz
2006. művészkönyv, Nr: 1–4,
írógép, pochoir-air brush
teafilteren, egyedi kötés: növényi
rost, bőr, márványpapír,
9,5x26x1,5 cm
a Székesfehérvári Szent István
Király Múzeum, a litván Galerija
gyűjteményében
A sárga dominó dala
– Sisi 2002.
művészkönyv, Nr: I–XXIV,
szitanyomás, pochoir,
egyedi kötés, 27,5x12x1 cm,
fadobozban: 30x14x2,8 cm

